

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากสุภาษิตเกาหลี

Socio-cultural Reflections through Korean Proverbs

สุนทรี ลากุ้งเรือง*, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะของสุภาษิตและภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตเกาหลี โดยเป็นการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง ลักษณะของสุภาษิตเกาหลีประกอบด้วย ๘ หมวด คือ หมวดชีวิต หมวดครอบครัว หมวดสังคม หมวดภาษา หมวดเหตุและผล หมวดจิตใจ หมวดการศึกษา และหมวดความประพฤติ ซึ่งสุภาษิตเกาหลีมีกลวิธีการใช้อุปมา อุปลักษณ์ และบุคคลาธิษฐาน รวมทั้งยังมีกลวิธีในการเลือกสรรคำมาใช้ในสุภาษิต เช่น การใช้สัมผัสอักษร การใช้สัมผัสสระ การซ้ำคำ การใช้คำในกลุ่มเดียวกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกัน การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม และกลวิธีการเติมปัจจัยแสดงคำถามท้ายประโยค ด้านที่สอง ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม สุภาษิตได้สะท้อนให้เห็นด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ การเป็นสังคมเกษตรกรรม วัฒนธรรมอาหาร วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมการแต่งกาย และยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมความเชื่อด้านต่าง ๆ เช่น ประเพณีตามฤดูกาล ศาสนาพุทธ ลัทธิคันทรงเจ้า ลัทธิขงจื้อ วัฒนธรรมการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิง ความเชื่อในโลกปัจจุบัน การให้ความสำคัญกับชนชั้น การให้ความสำคัญกับพวกพ้อง การให้ความสำคัญกับรูปแบบ การให้ความสำคัญกับอารมณ์และความรู้สึก และการให้ความสำคัญกับทรัพย์สิน

คำหลัก: ภาพสะท้อน, สังคมและวัฒนธรรม, สุภาษิตเกาหลี

Abstract

This research aims to study the character and reflection of Korean proverbs. The study was presented with descriptive analysis. The results are as follow: In the view of character and language use, it found that Korean Proverb can be divided into 8 categories; life, family, society, language, mind, cause and effect, education and behavior. Korean Proverbs use simile, metaphor and personification in language. The alliteration and assonance of words, repeating words, concerned words, opposite words and question suffix are also found in Korean Proverbs. In the view of social

* อาจารย์ สาขาภาษาเกาหลี ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

and cultural reflection, it found that proverbs reflects the way of living such as topography, agricultural society, food culture, living culture and dress culture. It also reflects Korean people's beliefs and values such as seasonal customs, Buddhism, Shamanism, Confucianism, ancestor worship, values about women, present world-centeredness, class-centeredness, collectivism, formalism, emotionalism and mammonism.

Keywords: Reflection, Social and cultural, Korean Proverb

บทนำ

ภาษา นอกจากเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์แล้วยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม อารยธรรม และเอกลักษณ์ประจำชนชาตินั้น ๆ อีกด้วย เพราะภาษาของแต่ละท้องถิ่นที่ใช้สืบทอดกันมานั้นจะผูกพันกับสังคมของผู้ใช้ภาษาอย่างใกล้ชิด คำศัพท์ที่มีในภาษาจะแสดงให้เห็นลักษณะความเป็นอยู่ อาหารการกิน ความเชื่อ และทรัพยากรธรรมชาติในสังคม เป็นต้น ภาษาจึงเป็นเสมือนหลักฐานแสดงอารยธรรมด้านต่าง ๆ ของสังคมและแสดงภาพสะท้อนความเจริญทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน

สุภาษิตถือเป็นหนึ่งในวัจนภาษาที่แสดงออกมาเป็นทำนองสำนวนโวหารสืบทอดกันมาแต่โบราณ สุภาษิตถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นไว้เพื่อสอนลูกหลานให้มีสติ เกิดความรอบคอบไม่ตั้งอยู่ในความประมาทในการดำรงชีพ การศึกษาสุภาษิตซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญทางวัฒนธรรมอย่างดีไม่แพ้การศึกษาจากหลักฐานอื่น ๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิต แนวคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของชนชาตินั้น ๆ ได้ และส่งผลต่อความเข้าใจอันดีระหว่างชนชาติ

การศึกษาสุภาษิตนอกจากจะเป็นการศึกษาภาษาของชาตินั้น ๆ แล้ว ยังถือเป็นการศึกษาความคิดที่หล่อหลอมอยู่ในภาษานั้นด้วย ด้วยเหตุผลนี้เองผู้วิจัยจึงได้ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตเกาหลี รวมถึงศึกษาลักษณะของสุภาษิตเกาหลี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทย เพราะการเรียนรู้และความเข้าใจในคน สังคมและวัฒนธรรมเกาหลีจะนำไปสู่ความเข้าใจและก่อให้เกิดสัมพันธอันดีระหว่างประเทศ ทั้งยังก่อให้เกิดความสุขและสันติในสังคมอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาลักษณะของสุภาษิตเกาหลี
๒. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตเกาหลี

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามขั้นตอนดังนี้

๑. สำรวจ รวบรวมหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุภาษิตเกาหลี
๒. คัดเลือก และรวบรวมสุภาษิตที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์และอ้างอิง
๓. ศึกษาลักษณะของสุภาษิต
๔. ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตเกาหลี
๕. เสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

๑. หมวดหมู่และกลวิธีทางภาษาของสุภาษิตเกาหลี

๑.๑ หมวดหมู่ของสุภาษิต

จากการวิเคราะห์สุภาษิตเกาหลีพบว่าสามารถแบ่งหมวดหมู่ของสุภาษิตเกาหลีตามลักษณะเนื้อหาที่ปรากฏในสุภาษิตออกเป็น ๔ หมวดหมู่ คือ หมวดชีวิต หมวดครอบครัว หมวดสังคม หมวดภาษา หมวดเหตุและผล หมวดจิตใจ หมวดการศึกษา และหมวดความประพฤติ

๑.๒ กลวิธีของการใช้รูปแบบความหมาย

จากการวิเคราะห์สุภาษิตเกาหลีพบว่าสุภาษิตมุ่งเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์โดยใช้เทคนิคการใช้ความหมายต่าง ๆ อาทิ การใช้อุปมา (적유) เป็นการเปรียบเทียบโดยมีคำเช่น -같이, -듯이, -처럼, -인 듯이- (เหมือนกับ, ราวกับ, ดัง) มาเติมท้ายสิ่งที่กำลังเปรียบเทียบกับภาพพจน์ ตัวอย่างเช่น 웃은 시집을 때처럼, 음식은 한가위처럼 (เสื้อผ้าให้งามเหมือนตอนแต่งงาน อาหารให้หลากหลายเหมือนช่วงไหว้พระจันทร์) มีการใช้อุปลักษณ์ (예유) คือการเปรียบเทียบโดยนัย เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า 'เป็น', 'หรือ', 'คือ' ตัวอย่างเช่น 사위 자식 개 자식 (ลูกเขยคือลูกหมา) 일가 싸움은 개 싸움 (คนในบ้านทะเลาะกันก็คือหมาทะเลาะกัน) และมีการใช้บุคคลาธิฐาน (예인) ซึ่งเป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือสิ่งของราวกับว่าเป็นบุคคล เป็นลักษณะหนึ่งที่สามารถเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์ได้ และทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นกว่าการพูดถึงคนหรือมนุษย์อย่างเดียว ตัวอย่างเช่น 개도 손 둘 날이 있다 (หมาก็มีวันขโมย) 새 오리 장가가면 천 오리 나도 한다 (ถ้าเปิดตัวใหม่แต่งงานได้ เปิดตัวเก่าก็แต่งงานได้)

* เป็นสำนวนแสดงความไม่พึงพอใจของครอบครัวฝ่ายหญิง ที่เปรียบเปรยลูกเขยเหมือนลูกหมา หลังจากแต่งงานแล้วลูกเขยได้พาลูกสาวตนออกไปอยู่กับ และโดยปรกติลูกเขยแทบไม่ได้พาลูกสาวตนกลับมาดูแลพ่อแม่ฝ่ายภรรยาเลย

* เป็นสำนวนที่มีความหมายว่าแม้จะเป็นคนยากจน ไร้ค่า แต่ย่อมต้องมีวันเลี้ยงรับรองแขกผู้มาเยือน

๑.๓ กลวิธีการเลือกคำ

จากการวิเคราะห์สุภาษิตเกาหลีพบว่า การเลือกคำมาใช้ในสุภาษิตมีจุดประสงค์เพื่อสื่อความหมายโดยแสดงภาพพจน์เพื่อให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นรวมทั้งมีสัมผัสคล้องจองกันหรือมีกลวิธีที่ทำให้จำได้ง่าย อันประกอบด้วยกลวิธี ๒ อย่าง คือ การใช้เสียงพยัญชนะเดียวกันมาทำให้เกิดความคล้องจอง และไพเราะจดจำได้ง่าย เช่น 고기는 씹어야 맛있고 말은 해야 맞이다 (เนื้อต้องเคี้ยวจึงจะอร่อย คำพูดต้องพูดจึงจะได้ผล) การสัมผัสสระ คือ การใช้เสียงสระเดียวกันมาทำให้เกิดความคล้องจอง และมีลักษณะเป็นคำประพันธ์ และจดจำได้ง่าย ตัวอย่างเช่น 고기는 씹어야 맛있고 말은 해야 맞이다 (คำพูดไม่มีเท่า แต่ไปไกลพันลี้) การซ้ำคำ (반복) คือการใช้คำเดิมซ้ำเพื่อให้เกิดความคล้องจอง และเป็นการเล่นคำให้ส่วนวนคมคายและจดจำได้ง่าย เช่น 갈치가 갈치꼬리문다 (ปลาตาบกัดหางปลาตาบ), 말이 말을 만든다 (คำพูดสร้างคำพูด), 간다 간다 하면서 아이 셋 낳고 간다 (บอกว่าจะไป จะไป คลอดลูกคนที่สามแล้วจึงได้ไป) และมีการใช้คำในกลุ่มเดียวกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกันในด้านความหมายอย่างเห็นได้ชัด เพื่อให้เห็นภาพพจน์และโยงใยความหมายได้อย่างถูกต้อง ตัวอย่างเช่น 번개가 맞으면 천둥을 한다 (หากมีฟ้าแลบ ย่อมมีฟ้าร้อง) 술값보다 안주 값이 비싸다 (ค่ากับแกล้มแพงกว่าค่าเหล้า) ทั้งยังมีการใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม (대조) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น 오는 말이 고와야 가는 말이 곱다 (คำพูดออกไปดี คำพูดกลับมาดี), 가는 세월 오는 백발 (อันเวลาผ่านไป ผมขาวผ่านมา) อีกทั้งในสุภาษิตเกาหลียังพบว่ามีสุภาษิตจำนวนมากที่ใช้กลวิธีการเติมปัจจัยคำถาม -라, หรือ 을까 เติมท้ายประโยคเพื่อต้องการเน้นย้ำเนื้อหาในสุภาษิตนั้น ตัวอย่างเช่น 첫 술에 배 부르라 (ข้าวซ้อแรก อิ่มได้หรือ) 한 노래로 긴 밤 새울까 (ร้องเพลงเดียวใช้เวลาข้ามคืนไหมหรือ)

๒. ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตเกาหลี

๒.๑ ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่

ภูมิประเทศ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเกาหลีมีอิทธิพลยิ่งต่อรูปแบบการดำรงชีวิตและส่งผลต่อวัฒนธรรมของคนในชาติ เนื่องจากพื้นที่มากกว่าร้อยละ ๗๐ ของเกาหลีเป็นภูเขา ชาวเกาหลีจึงมีความรู้สึกผูกพันกับภูเขามาเป็นเวลานาน ดังปรากฏในตัวอย่างสุภาษิตเกาหลีที่สะท้อนลักษณะทางภูมิประเทศ เช่น 가자니 태산이요 돌아 서자니 송산이라 (ทางไปมีภูเขาสูง ทางกลับก็มีภูเขาสูง), 갈수록 태산이다 (ยิ่งไป ยิ่งเจอภูเขาสูง), 사공이 많으면 배가 산으로 올라간다 (หากมีคนพาย เรือจะแล่นขึ้นเขา)

สังคมเกษตรกรรม

สุภาษิตเกาหลีได้สะท้อนภาพสังคมเกษตรกรรมของชาวเกาหลีในอดีต ชาวเกาหลีใช้วัวในการทำนา วัวเป็นเสมือนข้าวรับใช้ในบ้าน เป็นแรงงานสำคัญในสังคมเกษตรกรรมที่ขาดไม่

ได้ ชาวเกาหลีถือว่าวัวเป็นทรัพย์สินที่มีค่ายิ่ง จึงให้ความสำคัญและปฏิบัติต่อวัวเป็นอย่างดี นอกจากจะใช้แรงงานวัวในการทำนาแล้ว ชาวเกาหลียังใช้วัวในการแบกขนส่งภาระหนัก ๆ ในยามสัญจรทางไกลอีกด้วย วัวปรากฏอยู่ในสุภาษิตเกาหลีมากมาย ทำให้สามารถทราบได้ว่าชาวเกาหลีในอดีตได้ให้ความสำคัญกับวัวเป็นอย่างยิ่ง ดังตัวอย่างเช่น 소 잃고 외양간 고친다 (วัวหาย ช่อมคอก), 바늘 도둑이 소 도둑 된다 (โจรขโมยเข็มจะเป็นโจรขโมยวัว)

นอกจากวัวแล้ว ในสุภาษิตเกาหลียังปรากฏคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น น้ำ ลม ฝน หิน ดิน ซึ่งคำเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าชาวเกาหลีในอดีตประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งสุภาษิตยังสะท้อนให้เห็นว่านอกเหนือจากการปลูกข้าวแล้ว ชาวเกาหลียังนิยมปลูกแตงเมล่อน พักทอง ถั่วเหลือง ถั่วแดง สาธี่ เกาลัด และลูกพลับ เป็นต้น ตัวอย่างสุภาษิตได้แก่ 참외를 버리고 호박을 먹는다 (ทิ้งเมล่อน กินพักทอง), 콩 심은 데 콩 나고 팥 심은 데 팥 난다 (ปลูกถั่วเหลืองได้ถั่วเหลือง ปลูกถั่วแดงได้ถั่วแดง), 배 썩은 것은 딸을 주고 밤 썩은 것은 며느리 준다 (สาธี่เน่าให้ลูกสาว เกาลัดเน่าให้ลูกสะใภ้)

วัฒนธรรมอาหาร

จากการวิเคราะห์สุภาษิตเกาหลีพบว่าชาวเกาหลีรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก มีอาหารหลากหลายประเภทที่ทำจากข้าว ในสุภาษิตจึงปรากฏคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับข้าว เช่น ข้าวสาร ข้าวสวย และข้าวต้ม เป็นต้น ตัวอย่างสุภาษิตได้แก่ 거지도 부지런하면 더운밥을 먹는다 (ขอทานถ้าขยันก็ได้กินข้าวร้อน), 한술 밥에 배부르랴 (ข้าวร้อนแรก อิ่มได้หรือ), 남의 말하기는 식은 죽 먹기 (การพูดถึงผู้อื่นง่ายเหมือนกินข้าวต้มที่เย็นแล้ว) อีกทั้งสุภาษิตยังสะท้อนภาพให้เห็นว่าชาวเกาหลีรับประทานข้าวกับซุปทุกมื้อ 뜨거운 국에 맛 모른다 (ไม่รู้รสซุปร้อน), 식은 국도 불고 먹는다 (ซุปรที่เย็นแล้ว ก็ต้องเป่าก่อนกิน)

ชาวเกาหลีมีมโนทัศน์ต่อ “เนื้อสัตว์” ว่าเป็น ของดี ของแพง และเป็นอาหารที่รับประทานในวันพิเศษ ตัวอย่างสุภาษิตได้แก่ 고기는 씹어야 맛을 안다 เนื้อต้องเคี้ยว จึงจะรู้รส), 내가 중이 되니 고기가 천하다 (เมื่อฉันเป็นพระ เนื้อสัตว์จึงกลายเป็นของต่ำ) ชาวเกาหลียังมีภูมิปัญญาในการถนอมอาหารเพื่อให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้ตลอดฤดูหนาว เพราะเนื่องจากฤดูหนาวที่ยาวนาน ความหนาวเย็นเป็นเหตุให้ไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้นัก ชาวเกาหลีจึงทำอาหารหมักดองประเภทเต้าเจี้ยว ซีอิ๊ว น้ำพริกเกาหลีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งอาหารจำพวกนี้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการประกอบอาหารอื่น ๆ ดังปรากฏให้เห็นในตัวอย่างสุภาษิต เช่น 아내 나쁜 것은 천년 원수, 된장 신 것은 일년 원수 (เมียไม่ดีเป็นศัตรูพันปี เต้าเจี้ยวเปรี้ยวเป็นศัตรูหนึ่งปี), 상추쌈에 고추장이 빠질까 (ซังชูซัม* จะขาดน้ำพริกได้อย่างไร)

* เมื่สาธี่เน่า แต่ยังมีเนื้อบางส่วนที่เลือกกินได้ แต่หากลูกเกาลัดเน่า ไม่สามารถกินได้เพราะมันเน่าเสียทั้งเม็ด

* ใบผักกาดหอมห่อข้าว ใส่ น้ำพริกเกาหลี หรือเต้าเจี้ยว

ดื่อกถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของอาหารเกาหลี ดื่อกคือขนมที่นิ่งจากแป้งข้าวเหนียว ขนมดื่อกมีบทบาทสำคัญในชีวิตของชาวเกาหลี ชาวเกาหลีรับประทานดื่อกในงานพิธีต่าง ๆ อาทิ งานวันเกิดครบรอบ ๑๐๐ วันของทารก งานวันเกิดครบรอบหนึ่งปีของทารก งานแฮยิด เทศกาลตรุษเกาหลี (วันขึ้นปีใหม่ทางจันทรคติ) เทศกาลไหว้พระจันทร์ งานเซ่นไหว้บรรพบุรุษและงานแต่งงาน เป็นต้น ตัวอย่างสุภาษิตที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการรับประทานดื่อก ได้แก่ 귀한 자식 매 한 대 더 때리고 미운 자식 떡 한 개 더 준다 (ลูกรักให้ตีเพิ่มอีกหนึ่งที ลูกชังให้ดื่อกเพิ่มอีกหนึ่งอัน), 남의 손의 떡은 커 보인다 (ดื่อกในมือคนอื่น ดูใหญ่กว่าของตน), 누워서 떡을 먹으면 팔고물이 눈에 들어간다 (ถ้านอนกินดื่อก ผงตัวแดงก็จะกระเด็นเข้าตา)

นอกจากนี้สุภาษิตยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวเกาหลีให้ความสำคัญกับการดื่มสุรามากไม่ว่าสภาพอากาศจะเป็นเช่นไร ความชื่นชอบในสุราของชาวเกาหลีสะท้อนจากตัวอย่างสุภาษิต เช่น 죽어 석 잔 술이 살아 한잔 술만 못하다 (เหล้าหนึ่งจอกขณะมีชีวิต ย่อมดีกว่าเหล้าสามจอกเมื่อตายแล้ว), 술과 안주를 보면 맹세도 있다 (ลิ้มคำสาบานลิ้น เมื่อเห็นเหล้าและกับแกล้ม)

วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย

จากสุภาษิตเกาหลีสะท้อนให้เห็นว่าชาวเกาหลีปลูกสร้างที่อยู่อาศัยตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ด้วยสภาพอากาศที่หนาวเย็นทำให้ชาวเกาหลีสร้างระบบ “อนดล” ไว้ใช้งานในฤดูหนาว อนดลคือระบบทำความร้อนที่ส่งผ่านความร้อนตามท่อใต้พื้นไปยังห้องต่าง ๆ โดยจุดเริ่มต้นส่งผ่านความร้อนเริ่มจากห้องครัว ด้วยเหตุนี้ชาวเกาหลีจึงนิยมทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการทำกับพื้นห้องเพื่อให้ได้รับความอบอุ่น ส่วนในฤดูร้อนนั้นเมื่ออากาศร้อน อบอ้าว ฝนตกชุก อากาศมีความชื้นมาก บ้านเกาหลีจึงมีพื้นที่นอกชานปูด้วยไม้กระดานที่เรียกว่า “มารู” ชาวเกาหลีมักทำกิจกรรมต่าง ๆ บริเวณนอกชานไม้ เพราะพื้นไม้เย็นสบาย ระบบอนดลนั้นพบมากในภาคเหนือที่มีอากาศหนาวจัด ในขณะที่นอกชานไม้พบมากในภาคใต้ที่มีอากาศร้อน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างสุภาษิต เช่น 쉬 더운 방이 쉬 식는다 (ห้องที่อุ่นง่าย ย่อมเย็นง่าย), 마루 밑에 벌레 때가 있다 (ย่อมมีวันที่แดดสงจากได้นอกชานไม้)

สุภาษิตยังสะท้อนให้เห็นว่าบ้านของผู้มีฐานะร่ำรวยในอดีต มักใช้กระเบื้องดินเหนียวที่เรียกว่า “คิวา” มุงหลังคาบ้าน บ้านหลังคามุงกระเบื้องดินเหนียว โดยทั่วไปจะแบ่งแยกบริเวณของชายหญิงชัดเจนตามแนวความคิดลัทธิขงจื๊อ การใช้กระเบื้องดินเหนียวหรือคิวามุงหลังคาโดยทั่วไปไม่พบสำหรับชาวบ้าน เนื่องจากคิวามีราคาแพง ตัวอย่างสุภาษิตที่สะท้อนมโนทัศน์ของชาวเกาหลีต่อกระเบื้องคิวา เช่น 기와집 물려준 자손은 제사들 두 번 지내야 한다 (ลูกหลานที่ได้บ้านคิวาเป็นมรดก ต้องเซ่นไหว้บรรพบุรุษปีละสองครั้ง), 술 먹으면 사촌한테 기와집도 사 준다 (เมื่อเหล้าเข้าปาก ก็จะซื้อบ้านคิวาให้ลูกพี่ลูกน้อง), 온전한 기와가 부서진 옥보다 낫다 (คิวาที่สมบูรณ์ย่อมดีกว่าหยกที่บิ่น)

วัฒนธรรมการแต่งกาย

จากการวิเคราะห์สภาพชีวิตเกาหลีพบว่าชาวเกาหลีในอดีตนิยมแต่งกายด้วยชุดฮันบก ชุดฮันบกแบ่งออกเป็นชุดผู้ชายและชุดผู้หญิง ชุดฮันบกผู้ชายมีเสื้อ และกางเกง ส่วนผู้หญิงเป็นเสื้อ และกระโปรง เมื่อสวมชุดฮันบกแล้วก็ได้ถุงเท้าผ้าที่เรียกว่า “พอช็อน” กับ รองเท้ายางตัวอย่างสวยงามที่สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์การแต่งกายของชาวเกาหลี เช่น **버선 신고 발바닥 긁기** (สวมพอช็อน แล้วเกาฝ่าเท้า), **고무신도 짝이 있다** (รองเท้าหนังก็ยังมีคู่), **남의 발에 버선 신긴다** (ใส่พอช็อน ให้คนอื่น)

นอกจากนี้สภาพชีวิตยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวเกาหลีสวมใส่ “รองเท้าฟาง” ที่ทำมาจากการสานฟางเป็นรองเท้า ฟางเป็นวัสดุที่หาง่ายในสังคมเกษตรซึ่งชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลัก รองเท้าฟางใช้สวมใส่ในฤดูหนาวบนพื้นหิมะหรือพื้นน้ำแข็งเพื่อไม่ให้ลื่นล้ม ผู้ที่สวมใส่รองเท้าฟางมักเป็นชาวบ้านธรรมดาที่มีฐานะไม่ร่ำรวย หากเป็นสตรีที่ร่ำรวยมักสวมใส่รองเท้าหนังประดับด้วยดอกไม้ที่ทำจากผ้าไหมตกแต่งบนรองเท้า เช่น **짚신도 제 짝이 있다** (รองเท้าฟางก็มีคู่), **짚신에 국화 그리기** (วาดดอกไม้บนรองเท้าหนัง)

ชาวเกาหลีทุกชนชั้น ทุกเพศ ทุกวัย สวมรองเท้าไม้ในฤดูฝน หรือยามฝนตก แต่เนื่องจากรองเท้าไม้มีน้ำหนักจึงทำให้เคลื่อนไหวไม่สะดวก จึงไม่นิยมขณะขี่ม้า ตัวอย่างสภาพชีวิต เช่น **나막신 신고 대동선 쫓아간다** (สวมรองเท้าไม้ไล่ตามเรือแดง), **비 오는 날 나막신 찾듯 한다** (เหมือนหารองเท้าไม้วันฝนตก)

๒.๒ ค่านิยม และความเชื่อ

ประเพณีตามฤดูกาล

ชาวเกาหลีได้แบ่งฤดูกาลตลอดหนึ่งปีออกเป็น ๒๔ ฤดูกาลย่อยตามจันทรคติ เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมเกษตรกรรมที่ต้องมีการเตรียมงานและวางแผนทางการเกษตรให้เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา ด้วยเหตุนี้ประเพณีตามฤดูกาลจึงได้เกิดขึ้นตามกิจกรรมการเกษตรของชาวเกาหลี สภาพชีวิตที่สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีตามฤดูกาลของเกาหลีดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น **가게 기둥에 입춘** (ปิดป้ายอวยพรอธิษฐาน* ที่เสาร้านค้า), **더도 말고 덜도 말고 한가위만 큼만 하여라** (จงอย่าร้อนและอย่าหนาวเหมือนดังช่วงฮันกาวิ*), **보리는 망종전에 베라** (จงเกี่ยวบาร์เลย์ก่อนจะเข้าม้งจุ*), **소한의 얼음 대한에 녹는다** (ความหนาวของโซฮัน* ไปละลายที่แดฮัน*)

* ฤดูกาลย่อยหนึ่งใน 24 ฤดูกาลย่อย เป็นวันเริ่มต้นของฤดูใบไม้ร่วง

* เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ซุส็อก (추석) เป็นเทศกาลเช่นไหว้บรรพบุรุษด้วยพิธีผลที่เก็บเกี่ยวใหม่และไหว้พระจันทร์ตรงกับวันที่ 15 เดือน 8 ทางจันทรคติ

* ฤดูกาลย่อยหนึ่งใน 24 ฤดูกาลย่อย เริ่มตั้งแต่วันที่ 6 มิถุนายน หรือเดือน 4 ตามจันทรคติ เป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการหว่านเมล็ดพืชต่างๆ

* ฤดูกาลย่อยหนึ่งใน 24 ฤดูกาลย่อย เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม หรือเดือน 12 ทางจันทรคติ เป็นช่วงที่หนาวที่สุดในรอบปี

* ฤดูกาลย่อยหนึ่งใน 24 ฤดูกาลย่อย เริ่มตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม หรือเดือน 1 ทางจันทรคติ เป็นฤดูกาลย่อยของฤดูหนาว

ศาสนาพุทธ

จากสุภาษิตเกาหลีสะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวเกาหลีว่านับถือพุทธศาสนา พุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ในเกาหลีนานกว่า ๒,๐๐๐ ปี พุทธศาสนาได้ส่งอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวเกาหลีทั้งด้านการเมือง การปกครอง วัฒนธรรม และความเชื่อ ในช่วงปลายราชวงศ์โครยอ (Goryeo Dynasty) ชาวบ้านเริ่มเลื่อมศรัทธาในพุทธศาสนาลงเรื่อย ๆ เนื่องจากความประเพณีมิชอบของพระสงฆ์ และความร่ำรวยผิดปกติของวัดที่ไม่ต้องจ่ายภาษีให้แก่ทางการและมีรายได้จากการเก็บค่าเช่าที่นาจากชาวบ้าน ดังนั้นแม้ชาวเกาหลีนับถือศาสนาพุทธแต่จากสุภาษิตสะท้อนให้เห็นมุมมองแง่ลบเกี่ยวกับพุทธศาสนา ตัวอย่างสุภาษิตเช่น 부처님 공양 말고 배고픈 사람 밥을 먹여라 (ไม่ต้องใส่บาตร แต่จงให้อาหารแก่ผู้หิวโหย), 중이 고가 맛을 알면 법당에 파리가 안 남는다 (หากพระรู้รสเนื้อ แมลงวันในโบสถ์ก็คงไม่เหลือ)

อีกทั้งก่อนที่ชาวเกาหลีจะนับถือศาสนาพุทธ ชาวเกาหลียังนับถือผีบรรพบุรุษ และมีต่าง ๆ ทั้งยังมีความเชื่อในเรื่องโชครະตาด้วย ดังตัวอย่างสุภาษิต ได้แก่ 말 안 하면 귀신도 모른다 (ถ้าไม่พูด ผีก็ไม่รู้), 팔자는 죽에 들어가서도 못 피한다 (ต่อให้หนีลงโหล่ ก็หนีโชครະตาไม่พ้น)

ลัทธิคนทรงเจ้า

สุภาษิตเกาหลีสะท้อนให้เห็นว่าชาวเกาหลีเชื่อใน “มูตัง” หรือคนทรงเจ้า ชาวเกาหลีเชื่อว่ามีมูตังเป็นผู้ที่มีญาณวิเศษ สามารถติดต่อกับคนตายได้ มูตังจึงเป็นผู้ประกอบพิธีศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า “คุด” วัตถุประสงค์ของการประกอบพิธีคุดเพื่อขับไล่ผีร้าย ทำนายอนาคต ทำนายฝัน ปกป้องภัยอันตราย รักษาโรคภัย และขอพรที่ปรารถนา ตัวอย่างสุภาษิตที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องมูตังและพิธีคุด เช่น 무당이 굿이나 보고 떡이나 먹지 (มูตังทำพิธีคุดให้ตัวเองไม่ได้), 칠년 대충이 들어도 무당만은 안 굿어 죽는다 (ดูคุดหรือไมก็กินต็อกไปเถอะ), 둘 위에 풀이 난다 효성이 지극하면 (แม้จะเกิดภัยแล้งเจ็ดปี มีแต่มูตังเท่านั้นที่ไม่อดตาย)

ลัทธิขงจื้อ

สุภาษิตเกาหลีได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดตามลัทธิขงจื้อ ลัทธิขงจื้อมีอิทธิพลต่อสังคมและชาวเกาหลีมากที่สุดทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต แม้กระทั่งคุณธรรมจริยธรรมของชาวเกาหลี เมื่อปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์โชซอน (Joseon Dynasty) ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของเกาหลีก่อนตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นได้นำลัทธิขงจื้อมาเป็นลัทธิประจำชาติแทนพุทธศาสนา คำสอนของขงจื้อเป็นปรัชญาการปกครองและหลักจริยธรรม ลัทธิขงจื้อมุ่งเน้นคำสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทิตะของบุตรธิดา ชาวเกาหลีเชื่อว่าเป็นหน้าที่ของลูกทุกคนที่ต้องกตัญญูกตเวทิตะต่อบุพการี ประณิบัติดูแลท่านเป็นอย่างดีทั้งเมื่อยังมีชีวิตอยู่ หรือแม้เมื่อท่านได้ล่วงลับไปแล้ว ความกตัญญูกตเวทิตะในลัทธิขงจื้อถือเป็นคุณธรรมที่ยิ่งใหญ่กว่าคุณธรรมอื่น ๆ ตัวอย่างสุภาษิตเช่น 효성이 지극하면 둘 위에 풀이 난다 (ความกตัญญูที่ยิ่งใหญ่ทำให้หญ้าขึ้นบนหินได้),

효자 끝에 불효 하고 불효 끝에 효자 난다 (มีบุตรกตัญญูได้ก็ต้องมีบุตรอกตัญญู มีบุตรอกตัญญูได้ก็ต้องมีบุตรกตัญญู). 효자 가문에 충신 난다 (ความจงรักภักดีย่อมเกิดในตระกูลที่มีความกตัญญู)

วัฒนธรรมเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

จากสุภาษิตสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว จากอิทธิพลของลัทธิขงจื๊อ ชาวเกาหลีจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษเพื่อแสดงความกตัญญูแก่ผู้ที่ตนบูชาที่เสียชีวิตไปแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างเคร่งครัดที่ลูกหลานจะต้องเซ่นไหว้บูชา ซึ่งในแต่ละปีจะมีการเซ่นไหว้หลายครั้ง การเซ่นไหว้บรรพบุรุษต้องจัดเตรียมอาหารคาวหวานหลากหลายชนิด รวมถึงผลไม้ และสุรา จึงก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนนั้น ๆ สุภาษิตได้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดพิธีเซ่นไหว้ว่าเป็นภาระลำบากสำหรับชาวบ้านที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพไปวัน ๆ ตัวอย่างสุภาษิต เช่น 떡 본 김에 제사 지낸다 (ดูต๋อกไปด้วย เซ่นไหว้บรรพบุรุษไปด้วย), 가난한 집 제삿날 돌아오듯 (เหมือนบ้านคนจนเซ่นไหว้บรรพบุรุษ)

ค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิง

ตามแนวความคิดลัทธิขงจื๊อนั้นได้ให้ความสำคัญยกย่องในบุรุษเพศ เพราะถือว่าผู้ชายคือผู้ที่ทำงานหนักนอกบ้าน มีหน้าที่คอยดูแลปกป้องผู้หญิงซึ่งเป็นเพศที่อ่อนแอ และยังเป็นผู้กระทำพิธีเซ่นไหว้ให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว จากการวิเคราะห์สุภาษิตเกาหลีพบว่า แม้มีสุภาษิตที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงเป็นจำนวนมากกว่าสุภาษิตที่เกี่ยวข้องกับผู้ชาย แต่โดยมากมักกล่าวถึงในแง่ลบ มโนทัศน์ของชาวเกาหลีที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นผู้ที่มีสติปัญญาด้อยกว่า น่ารำคาญ และเต็มไปด้วยความอิจฉาริษยา ดังปรากฏให้เห็นในตัวอย่างสุภาษิต เช่น 암탉이 울면 집안이 망한다 (ไก่ตัวเมียร้อง บ้านจะพัง), 여자가 열이 모이면 쇠도 녹인다 (หากหญิงสิบคนมาอยู่รวมกัน แม้แต่เหล็กก็หลอมละลาย), 여자는 사흘을 안 때리면 여우가 된다 (ผู้หญิงถ้าไม่ตี สามวันจะกลายเป็นหมาจิ้งจอก)

ความเชื่อในโลกปัจจุบัน (현세증심)

จากการวิเคราะห์สุภาษิตเกาหลีพบว่า แม้ชาวเกาหลีนับถือพุทธศาสนา เชื่อในโลกนี้ โลกหน้า และโลกหลังความตายก็ตาม แต่ชาวเกาหลียังมีความเชื่อในความเป็นปัจจุบัน เชื่อในสิ่งที่มียูและเป็นอยู่และคิดเสมอว่าสิ่งที่เป็นอย่างนี้หรือมีอยู่ในปัจจุบัน แม้จะด้อยค่าและไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด ก็ยังย่อมดีกว่าสิ่งที่สูญหายหรือแตกสลายไปแล้วอย่างแน่นอน ซึ่งแนวความคิดนี้มาจากการผสมผสานแนวความคิดลัทธิขงจื๊อผสมผสานกับแนวคิดของพุทธศาสนา ตัวอย่างสุภาษิตที่สะท้อนให้เห็นแนวความคิดปัจจุบันนิยมของชาวเกาหลีเช่น 죽은 양반이 산 개만 못하다 (หมาที่มีชีวิต ย่อมดีกว่าขุนนางที่ตายไปแล้ว), 죽어 석잔 술이 살아 한잔 술만 못하다 (เหล้าหนึ่งจอกเมื่อยังมีชีวิต ย่อมดีกว่าเหล้าเซ่นไหว้สามจอกเมื่อตายไปแล้ว)

การให้ความสำคัญกับชนชั้น (계층주의)

สังคมเกาหลีเป็นสังคมที่แบ่งชนชั้นมาแต่โบราณ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ชนชั้น คือ ชนชั้นขุนนาง(ชะ)และสามัญชน สังคมเกาหลีในอดีตได้รับอิทธิพลแนวความคิดลัทธิขงจื๊อซึ่งให้ความสำคัญกับอำนาจ สายเลือด และอาวุโส ความคิดเช่นนี้ถูกบ่มเพาะมาแต่ตั้งแต่นักกำเนิด ดังนั้นชาวเกาหลีจึงยกย่องอำนาจ ยศศักดิ์ ตำแหน่ง ฐานานุรูป และบรรพบุรุษ ชาวเกาหลีจึงให้ความสำคัญพ้องกันและกัน และปฏิบัติต่อกันตามแต่ละระดับชนชั้นและสถานภาพ แม้ปัจจุบันแนวความคิดนี้ได้ลบเลือนไปมากแล้วก็ตาม แต่ยังคงปรากฏแนวความคิดที่ให้ความสำคัญกับชนชั้นของคนในสังคมอยู่ ตัวอย่างสุภาษิต ได้แก่ 찬 물도 위아래가 있다 (แม้แต่ น้ำเย็น ก็ยังมีชั้นบนล่าง), 윗물이 맑아야 아랫물이 맑다 (น้ำข้างบนต้องใส น้ำข้างล่างจึงจะใส), 가문 덕에 대접 받는다 (ได้รับการต้อนรับเพราะบารมีของวงศ์ตระกูล)

การให้ความสำคัญกับพวกพ้อง (집단주의)

นอกจากชาวเกาหลีให้ความสำคัญกับชนชั้นแล้วนั้น ชาวเกาหลียังให้ความสำคัญกับพวกพ้องอีกด้วยเหมือนกัน แนวความคิดนี้คือการให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสนิทสนม คั่นเคย และเป็นมิตรต่อผู้ที่มีส่วนในสายเลือด ถิ่นกำเนิด หรือสถาบันการศึกษาเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่ชาวเกาหลีเมื่อพบกันมักสอบถามถึงบ้านเกิด อายุ หรือสถานศึกษาที่จบมาเพื่อหาจุดร่วมซึ่งกันและกัน ตัวอย่างสุภาษิตที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับพวกพ้อง ได้แก่ 가재는 게 편이라 (กุ้งนางเป็นพวกเดียวกับปู), 파는 물보다 진하다 (เลือดย่อมข้นกว่าน้ำ), 팔은 안으로 굽는다 (แขนนั้นหุบเข้าในเสื้อ)

การให้ความสำคัญกับรูปแบบ (형식주의)

ชาวเกาหลีมักทำอะไรโดยคำนึงถึงหน้าตาและศักดิ์ศรีทั้งของตนเองและวงศ์ตระกูลเป็นหลัก แนวคิดนี้เกิดมาจากคำสอนในลัทธิขงจื๊อที่ให้ความสำคัญต่อการรักษาน้ำตา และการรักษาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ด้วยเหตุนี้ชาวเกาหลีจึงมักทำอะไรตามรูปแบบที่สังคมได้กำหนดไว้แล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าชาวเกาหลีมักดำเนินชีวิตตามรูปแบบหรือสถานภาพของตนเอง ตัวอย่างสุภาษิตที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดรูปแบบนิยมของชาวเกาหลี ได้แก่ 옷이 날개다 (เสื้อผ้าเปรียบเสมือนปีก), 양반은 물에 빠져도 개해염은 안 한다 (ตีมน้ำเย็น แล้วแคะฟัน), 양반은 물에 빠져도 개해염은 안 한다 (แม้ขุนนางตกน้ำ ก็ไม่ว่ายท่าหมาตกน้ำ)

การให้ความสำคัญกับอารมณ์หรือความรู้สึก (감성주의)

ชาวเกาหลีให้ความสำคัญกับอารมณ์ ความรู้สึก และความผูกพัน (정) มากด้วยกัน แม้ว่าการทำตามอารมณ์หรือความรู้สึกในบางครั้งอาจอยู่นอกเหนือเหตุผลก็ตาม ตัวอย่างสุภาษิตที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์มักเกี่ยวกับการพูด หากพูดดี ผู้พูดอาจได้ประโยชน์ หรือพูดดีแต่ผู้ฟังมิได้มีใจชื่นชอบก็ไร้ประโยชน์ได้เช่นกัน ตัวอย่างสุภาษิตเกาหลีที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์นิยม

ได้แก่ 가는 말이 고와야 오는 말이 곱다 (คำพูดไปดี คำพูดกลับมาก็ดี), 말 한마디로 천 냥 짊 짊는다 (แค่คำพูดเดียว ขดใช้หนี้สินได้), 아 다르고 어 다르다 ('อา' ก็แตกต่าง 'ออ' ก็แตกต่าง) ในบางครั้ง

การให้ความสำคัญกับทรัพย์สิน (성급한 주의)

ชาวเกาหลีนิยมความร่ำรวย และมีเงินทอง ผู้มีทรัพย์สินมากมักได้รับการยอมรับนับหน้าถือตาในสังคม ในบางครั้งพบว่าชาวเกาหลีมีได้สนใจหรือให้ความสำคัญต่อการได้มาของทรัพย์สินว่ามาได้อย่างไร ตัวอย่างสุภาษิตที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับทรัพย์สิน ได้แก่ 돈은 더럽게 벌어도 깨끗이 쓰면 된다 (แม้จะหาเงินมาด้วยวิธีสกปรก แต่ถ้าใช้อย่างสะอาดก็ไม่ใช่ไร), 돈이라면 처녀도 아이를 낳겠다 (เงินทำให้สาวพรหมจรรย์คลอดลูกได้), 돈을 준다면 뱃속에 돈 아이도 기어 나온 (เงินทำให้ทารกในท้องคลอดออกมาได้)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สำคัญ นอกจากได้ทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยในการศึกษาลักษณะของสุภาษิตเกาหลี และศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตเกาหลีแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าสุภาษิตที่ถูกสรรคส์ร่างโดยบรรพบุรุษชาวเกาหลีนั้นมีความไพเราะ คล่องจอง และแฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิตที่มีความหมายลึกซึ้ง ถูกนำมาสอนเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้แก่ชาวเกาหลีรุ่นหลัง ผลจากการศึกษานี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของชาวเกาหลีได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อชาวเกาหลี และสังคมเกาหลี รวมทั้งการสร้างสัมพันธอันดีระหว่างประเทศแล้ว ผลของการศึกษายังมีประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทยอีกด้วย โดยทำให้มองเห็นว่า สุภาษิตมีส่วนช่วยในการจัดระเบียบสังคมเกาหลี เพราะสุภาษิตได้สะท้อนให้เห็นความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน และต้องการให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องสุภาษิตเกาหลีให้กว้างขวางลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพราะการรวบรวมสุภาษิตและนำทฤษฎีการวิจัยในหลากหลายสาขา หรือสหสาขามาวิเคราะห์ย่อมได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย

๒. ควรมีการศึกษาวิจัยเฉพาะด้านให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น ด้านวิถีชีวิต ด้านประเพณี ด้านแนวคิด หรือความเชื่อ

๓. ควรมีการศึกษาวิจัยสุภาษิตเปรียบเทียบระหว่างสุภาษิตไทยและสุภาษิตเกาหลี หรือศึกษาวิจัยเปรียบเทียบภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างประเทศเกาหลี และประเทศไทย

บรรณานุกรม

- 김도환.(1975).『한국 속담의 심리적 분석 연구』, 해양출판사.
- 김사업.(1953).『속담론』, 대건출판사.
- 김선종.(1972).『속담에 나타난 민족성』, 한국민속학.
- 김종택.(1967).『속담의 의미기능에 관한 연구』, 국어국문학.
- 김종택.(1994).『속담의 기능과 의미구조』, 『새국어 생활 제 4-2 호』, 국립국어연구원.
- 김충효.(1982).『한국 속담의 일반 의미론적 연구』, 문산대 논문집 5.
- 바양산 물.(2004).『한·몽 신체 관련 속담 비교연구』, 배재대 석사학위논문.
- 박갑수.(1966).『언어에 관한 속담고』, 연포 이하운 선생 회갑기념 논문집.
- 박은숙.(1979).『속담에 나타난 여성 혐오에 관한 연구』,
- 심재기.(1977).『속담의 의미기능에 대하여』, 『이승녕선생님 고회기념 국어국문학논총』
- 심재기.(1982).『속담의 종합적 검토를 위하여』, 관악 어문연구 72 집.
- 쑤타리.(2002).『한·태 속담의 비교 연구』, 한국외국어대학교 석사학위논문.
- 이기문.(1962).『속담사전』, 민중서관.
- 이기문.(1975).『한국의 속담』, 삼성문화 재단.
- 이성일.(2000).『한국의 문화』 국제교육진흥원.
- 이용주.(1959).『속담의 감화성』, 서울대 사대 학보.
- 이울환.(1979).『한국 속담의 문법 구조 연구』, 아세아여성연구 40 집.
- 이울환.(1968).『언어에 관한 속담고』, 『청파문집 8 집』, 숙명여자대학교 국어국문학회.
- 이종철.(1998).『속담의 형태적 양상과 지도방법』 이화문화사.
- 이호정.(2007).『속담을 활용한 한국어 문화 교육 방안』, 한국외국어대학교 석사학위논문.
- 정혜진.(2010).『한국 문화 교육을 위한 속담 연구』, 한국외국어대학교 석사학위논문.

조재운. (1988). 「한국 속담의 구조분석 연구」, 고려대학교 박사논문.

조재운. (1989). 「속담의 어휘 의미론적 연구; 속담어휘의 분석」, 배재대 동서어문연구.

최근학. (1972). 「속담사전」, 경학출판사.

최근학. (1996). 「한국 속담 사전」 문화출판공사.

최준식. (1997). 『한국인에게 문화는 있는가』 사계절.

최창렬. (1999). 『우라 속담 연구』, 일지사.

최창렬·심재기·성광수. (1986). 『국어의미론』, 개문사.

최창성. (1979). 「속담을 통해 본 한·태 양국인의 의식구조」, 한국외국어대 논문집.

한국고전심서편찬회. (1997). 「정선속담풀이사전」 홍신문화사.
